

**Advan Hozić: JABLANICA U REVOLUCIONARNOM RADNIČKOM
POKRETU I NOB,**
Skupština opštine i Odbor za pisanje istorije, Jablanica, 1989, str. 298

Knjiga *Jablanica u revolucionarnom radničkom pokretu i NOB*, čiji je autor književnik, novinar i publicista Advan Hozić, sadrži dva dijela, i obima je oko 300 stranica štampanog teksta (sa napomenama i objašnjenjima). Sastavni dio knjige su i spiskovi poginulih i preživjelih boraca NOR-a i žrtava fašističkog terora Jablanice.

Ova knjiga ima za cilj da prikaže nastanak i razvitak radničke klase i naprednog radničkog pokreta u Jablanici između dva rata, te zbivanja na području Jablanice u toku drugog svjetskog rata, a posebno aktivnosti narodnooslobodilačkog pokreta i dještva jedinica NOVJ.

Po svom karakteru knjiga spada u publicističku literaturu, s osloncem na istorijsku, posebno memoarsku građu.

S obzirom da se radi o dva velika, značajna perioda naše novije istorije, autor se u istraživanju neminovno morao suočiti sa problemom nekompletnosti istorijske građe, dokumentarne i memoarske, ali i sa fragmentarnošću literarnih radova o tim periodima i temama, što se moralo odraziti i na tekst knjige, naročito u smislu da se na nekim mjestima u knjizi zbivanja i događaji »skokovito« prikazuju, a ne kontinuirano i hronološki precizno.

Prikazivanju šireg konteksta zbivanja na bosanskohercegovačkom, jugoslovenskom, pa i širem ratištu autor je ponekad, istina rijetko, pribjegavao s namjerom da »poveže« tekst prethodnog i kasnijeg kazivanja, pogotovo u situacijama kada mu korištena istorijska građa i literatura nisu davale dovoljno materijala da to premosti u kontinuitetu i na pravi način. U svakom slučaju smatram da autor nije zloupotrijebio svoje šire poznavanje tematike i događaja o kojima piše i da uglavnom nije činio široke i nepotrebne ekskurzije koje bi bile van konteksta osnovnog zadatka i cilja.

Naročito je detaljno opisan period četvrte neprijateljske ofanzive, posebno prelazak jedinica NOVJ preko Neretve marta 1943. godine,

što je i logično, s obzirom da je to epizoda kojom se Jablanica i njeno stanovništvo s pravom ponosi, jer su dali zapažen vlastiti doprinos toj velikoj epopeji naše borbe.

U dijelu knjige u kojem je prikazan međuratni period navedena su mnoga imena, prvenstveno članova Partije i SKOJ-a i sindikalnih aktivista u Jablanici u tom periodu. Najistaknutiji nosioci tih aktivnosti su i češće pominjani, poneki i desetak puta. Smatram, ipak, da nije do kraja dovedeno nastojanje da se rekonstruišu sve aktivnosti i aktivisti međuratnog revolucionarnog radničkog pokreta u Jablanici, te da bi to moglo i trebalo da bude cilj i zadatak, naravno u kasnijem vremenu, neke stručne institucije ili pojedinca, ili pak naručioca tog projekta, Odbora za istoriju revolucionarnog radničkog pokreta Jablanice.

Sličan stav i zapažanje imam i u odnosu na zaista bogatu i široku lepezu aktivista NOP-a, boraca i učesnika NOR-a Jablanice. Mišljenja sam da su se imena boraca i učesnika NOR-a, bez obzira na činjenicu da će se naći u nekom od spiskova na kraju knjige, morala navesti i u tekstu gdje se opisuje događaj čiji su akteri (npr. spisak mještana Jablanice i okoline koji su stupili u NOVJ u toku bitke za ranjenike, ili u vrijeme nakon oslobođenja Jablanice).

Smatram ovu knjigu vrijednim spomenikom Jablanice i njenih ljudi i preporučujem da se učine novi i još veći napori da se istraže i otkriju sve brojne aktivnosti NOP-a u Jablanici i svi akteri tih zbivanja, svi učesnici NOR-a, svi saradnici pokreta, svi ilegalni radnici itd., te da se izvrši potpuna rekonstrukcija organizacija NOP-a u čitavom toku rata.

Korištenje naučnog aparata (u napomenama i objašnjenjima) nije uvijek akribično i potpuno, što i nije osobit propust s obzirom na publicistički karakter rada. U svakom slučaju, na osnovu prezentirane građe i izvora, te datih objašnjenja i napomena, čitalac može dobiti osnovne upute za dalje istraživanje u cilju zadovoljavanja znatiželje ili razrješavanja sopstvenih nedoumica i dilema.

Vrijednost knjige osjetno uvećavaju spiskovi palih i preživjelih boraca NOR-a Jablanice, te žrtava fašističkog terora i rata, sa neophodnim i uobičajenim ličnim podacima, njihovoj aktivnosti i sudbini.

Misao autora je jasna, tekst knjige je, što se stila i jezika tiče, čitljiv i uvjerljiv. Primjetna je u izrazu autora i emotivnost, o revolucionarima, borcima i učesnicima NOR-a piše toplo i sa simpatijama, a njihova stradanja i žrtve ističe s poštovanjem i pijetetom.

Smatram da se, bez obzira na prethodno poznavanje tematike koju knjiga obrađuje, na osnovu novih saznanja stečenih iz nje može steći zaokružena slika o događajima i aktivistima iz revolucionarnog radničkog pokreta Jablanice prije i u toku drugog svjetskog rata.

Studija o Jablanici može biti ne samo solidna osnova nego i motiv i podsticaj za dalji rad na osvjetljavanju istorije novog perioda.

Mr Nebojša Milivojević

